

SVEA HOVRÄTT
Avdelning 01
Rotel 0115

DOM
2013-12-10
Stockholm

Mål nr
T 6915-12

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Stockholms tingsrätts dom 2012-06-26 i mål nr T 10253-10, se bilaga A

KLAGANDE

Folksam ömsesidig sakförsäkring, 502006-1619
Bohusgatan 14
106 60 Stockholm

Ombud: Advokat Ylva Fransson
Holland Advokatbyrå KB
Grev Turegatan 13 A
114 46 Stockholm

MOTPART

Susan Hurt, [REDACTED]
Sickla Kanalgåta 47
120 67 Stockholm

Ombud: Advokat Kajsa Blomgren
LEGIO Advokatfirma AB
Drottninggatan 94
111 36 Stockholm

SAKEN

Försäkringsersättning

HOVRÄTTENS DOMSLUT

1. Hovrätten fastställer tingsrättens dom.
2. Folksam ömsesidig sakförsäkring ska ersätta Susan Hurts rättegångskostnad i hovrätten med 97 920 kr, varav 97 420 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från denna dag till dess betalning sker.

Dok.Id 1061282

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 670 10 E-post: svea.avd1@dom.se www.svea.se	08-561 670 19	måndag – fredag 09:00-15:00

YRKANDEN I HOVRÄTTEN

Folksam ömsesidig sakförsäkring (Folksam) har yrkat att hovrätten med ändring av tingsrättens dom ska lämna käromålet utan bifall. Folksam har även yrkat att hovrätten dels befriar Folksam från skyldigheten att ersätta Susan Hurts rättegångskostnad vid tingsrätten, dels förpliktar Susan Hurt att till Folksam utge ersättning för bolagets rättegångskostnad där. Folksam har också yrkat ersättning för bolagets rättegångskostnad i hovrätten.

Susan Hurt har bestritt ändring. Hon har i hovrätten vidhållit sina alternativa yrkanden avseende retroaktiv inkomstförlust och preliminär livränta motsvarande halvtidsanställning på AB W Ericsson.

Folksam har i hovrätten som skäl i och för sig vitsordat de alternativa yrkandena motsvarande halvtidsanställning på AB W Ericsson. I övrigt har Folksam godtagit de belopp och ränteberäkningar som framgår av tingsrättens dom under de förutsättningar som anges där.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Parterna har åberopat samma omständigheter och utredning som vid tingsrätten (dock att Susan Hurt, utan erinran från Folksam, även hänfört sig till ett samordningsbeslut från Försäkringskassan från 2010-02-05).

Hovrätten har efter genomgång av utredningen och med beaktande av parternas argumentation i målet funnit att det saknas anledning att i någon del göra en annan bedömning än vad tingsrätten gjort. Hovrätten har heller inte funnit skäl att ändra eller komplettera den motivering till domslutet som lämnas i det överklagade avgörandet. Tingsrättens dom ska därför inte ändras.

Vid denna utgång ska Folksam ersätta Susan Hurts rättegångskostnader i hovrätten. Om detta belopp råder ingen tvist.

SVEA HOVRÄTT
Avdelning 01

DOM
2013-12-10

T 6915-12

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2014-01-07

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Marianne Jörgensen, referent, och Hanna Carysdotter, adjungerade ledamoten hovrättsassessorn Karin Lilja samt tf. hovrättsassessorn Lena Lindbäck.

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 3

DOM
2012-06-26
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
T 10253-10

PARTER

KÄRANDE

SUSAN Monika Hurt, [REDACTED]
Sickla Kanalgata 47
120 67 Stockholm

Ombud: Advokat Kajsa Blomgren
Legio Advokatfirma
Box 4779
114 87 Stockholm

SVARANDE

Folksam ömsesidig sakförsäkring, 502006-1619
Bohusgatan 14
106 60 Stockholm

Ombud: Advokat Ylva Fransson
Advokatfirman Bastling & Partners
Box 3518
103 69 Stockholm

DOMSLUT

1. Folksam ömsesidig sakförsäkring ska till Susan Hurt betala 1 286 988 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 20 augusti 2010 till dess betalning sker.
2. Folksam ömsesidig sakförsäkring ska till Susan Hurt betala 237 854 kr årligen från och med den 1 januari 2012 till år 2036, jämte ränta enligt 4 och 6 §§ räntelagen varefter respektive årsbelopp förfaller, från och med den 1 februari efterföljande livränteår till dess betalning sker.

Dok.Id 1083038

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 8307 104 20 Stockholm	Scheelegatan 7	08-561 652 70	08-561 650 03	måndag – fredag 08:00-16:00
		E-post: stockholms.tingsratt.avdelning3@dom.se www.stockholmstingsratt.se		

3. Folksam ömsesidig sakförsäkring ska ersätta Susan Hurts rättegångskostnad med 294 762 kr, varav 259 075 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 26 juni 2012 till dess betalning sker.
-

BAKGRUND

Susan Hurt var den 8 februari 1994, vid en ålder av 22 år, med om en bilolycka i ett av Folksam försäkrat fordon. Hon är sedan 2005 helt sjukskriven och lider idag av svåra nackbesvär. Folksam har tidigare accepterat att samband förelegat mellan trafikolyckan och nackbesvären men har senare gjort en annan bedömning. Ärendet har prövats i Trafikskadenämnden som i yttrande av den 26 november 2009 fann att det inte framställt som klart mera sannolikt att Susan Hurts besvär och arbetsförmåga har orsakats av trafikolyckan.

YRKANDEN

Susan Hurt har, som hon slutligt bestämt sin talan, yrkat enligt följande:

att tingsrätten ska förplikta Folksam ömsesidig sakförsäkring (härefter Folksam) att till Susan Hurt betala ersättning för *retroaktiv inkomstförlust* för åren 2000 till och med 2011 i enlighet med följande alternativa yrkanden:

1. med 2 414 868 kr motsvarande heltidsanställning på ROCE Partners,
2. med 1 197 111 kr motsvarande halvtidsanställning på ROCE Partners,
3. med 612 951 kr motsvarande heltidsanställning på AB W Ericsson, *eller*
4. med 303 823 kr motsvarande halvtidsanställning på AB W Ericsson.

Ränta yrkas på samtliga ovan angivna belopp enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för delgivning av stämningsansökan (d.v.s. den 20 augusti 2010) till dess betalning sker.

att tingsrätten ska förplikta Folksam att till henne betala *preliminär livränta* avseende framtida inkomstförlust från och med den 1 januari 2012 till 65 år, år 2036, i enlighet med följande alternativa yrkanden:

1. med årliga 475 708 kr motsvarande heltidsanställning på ROCE Partners,
2. med årliga 237 854 kr motsvarande halvtidsanställning på ROCE Partners,
3. med årliga 239 789 kr motsvarande heltidsanställning på AB W Ericsson,
4. med årliga 119 894 kr motsvarande halvtidsanställning på AB W Ericsson.

Ränta yrkas på beloppen enligt 4 och 6 §§ räntelagen varefter respektive årsbelopp förfaller, från och med den 1 februari efterföljande livräntear till dess betalning sker.

att tingsrätten ska förplikta Folksam att till henne betala 95 377 kr, avseende tillkommande ersättning för *olägenheter och anspänningar i förvärsarbete* samt *kostnader*, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämningsansökan (d.v.s. den 20 augusti 2010) till dess betalning sker.

Susan Hurt har även yrkat ersättning för sin rättegångskostnad.

Folksams inställning

Folksam har bestridit samtliga yrkanden. Sättet på vilket räntan är beräknad har vitsordats.

Folksam har yrkat ersättning för sin rättegångskostnad.

Folksams vitsordanden av yrkade belopp framgår nedan under särskild rubrik.

GRUNDER

Susan Hurt

Susan Hurt var den 8 februari 1994 inblandad i en trafikolycka då hon var på väg till sitt arbete i ett av Folksam försäkrat fordon. Vid olyckan ådrog hon sig personskador

vilka sedermera blev kroniska och har vållat henne smärta, funktionsinskränkningar och inkomstförluster. Skadan är ersättningsgill enligt det vid tiden gällande försäkringsavtalet.

Folksam

Det saknas samband mellan trafikolyckan den 8 februari 1994 och Susan Hurts besvär och därmed sammanhängande arbetsförmåga. I vart fall har den utökning av arbetsförmågan från halv till hel som ägde rum i november 2005 inte orsakats av olyckan.

UTVECKLING AV TALAN

Susan Hurt har sammanfattningsvis anfört följande.

Sambandsfrågan

Trafikolyckan har orsakat Susan Hurts besvär. Hon var före olyckan en aktiv tjej som red och tränade. Hon var helt nack- och ryggfrisk och Folksam har inte heller påstått något annat. Folksam har dock anmärkt på att hon tidigare hade underlivsbesvär och ätstörningar. Det finns inget logiskt samband mellan detta och hennes senare nackbesvär. Vad beträffar anorexia/bulimi är detta något som nämnts av Susan Hurt själv och det finns ingen källdokumentation som bekräftar någon sådan diagnos. Susan Hurt sjukskrevs första gången i maj 1994 och hon hade dessförinnan aldrig varit sjukskriven.

Krocken var tillräcklig för att ge kronisk smärta, vilket Folksams egen forskning visar. Stöd finns även i information från Trafiksäkerhetsverket. Susan Hurt uppsökte vård på olycksdagen och tre dagar efteråt skrev hon i skadeanmälan att hon led av ont i nacken.

Susan Hurt uppsökte återigen läkare och hon påbörjade även naprapatbehandling. Hon hann behandlas av naprapat vid tio tillfällen före den 28 mars 1994 och totalt har det varit fråga om 17 behandlingstillfällen innan Susan Hurt blev sjukskriven på halvtid den 30 maj 1994. Susan Hurt älskade sitt arbete. Hon gick därför tillbaka dit efter olyckan men hon var tvungen att få mycket hjälp på arbetet på grund av sina besvär. Det har varit svårt för Susan Hurt att långt i efterhand få tag i relevanta journaler vilket beror på att Folksam under 13 års tid accepterat ett samband mellan Susan Hurts besvär och trafikolyckan.

Under lång tid gjorde Folksams läkare bedömningen att Susan Hurts invaliditetsgrad uppgick till 15 procent till följd av olyckan. Folksam medgav samband avseende de första månaderna efter olyckan och utbetalade ersättning för inkomstförlust. När Susan Hurt i november 2005 blev helt sjukskriven ändrade sig plötsligt Folksam och gjorde en ny bedömning utan att någon ny information tillkommit. Folksam har inte försökt att förklara vad som varit fel med bolagets tidigare bedömningar.

Susan Hurts smärttillstånd varierar utifrån hur hårt hon anstränger sig. Folksam har påstått att whiplashskadade måste ha mest ont i början och att det inte är möjligt att få mer ont senare. Så ser det också normalt ut då 90 procent av de olycksdrabbade tillfrisknar helt. Susan Hurt tillhör dock de tio procent drabbade vars smärtutveckling ser annorlunda ut.

Susan Hurt studerade mellan hösten 1995 och hösten 1999 marknadsföring på Mälardalens högskola i Västerås. Hon var till stor del sängliggande och skötte sina studier hemma. Hon fick stor hjälp av kamrater med att föra anteckningar. Att Susan Hurt trots sina svårigheter studerade visar på hennes drivkraft. Hon försökte efter studierna att arbeta heltid då det var svårt att hitta några halvtidsarbeten. Hon fick sitt ”drömjobb” som produktansvarig på AB W Eriksson i januari 2000. Hon förmådde dock inte arbeta heltid någon längre period utan blev halvt sjukskriven redan i april 2000. Hon var sedan heltidssjukskriven till december 2000 då hon påbörjade sin nya anställning på ROCE Partners. Susan Hurt har därefter varit halvtidssjukskriven fram

till november 2005 då hon blev helt sjukskriven. Hon har sedan dess inte förmått att återgå i arbete.

Susan Hurt blev halvt förtidspensionerad i december 2001 och fick hel sjukersättning år 2010. Försäkringskassan har erkänt samband mellan Susan Hurts nackbesvär och trafikolyckan och har beviljat henne arbetsskadelivränta med 50 procent. Beslutet att inte bevilja henne full arbetsskadelivränta har överklagats men har ännu inte prövats.

Folksamns egen avdelning för olycksfallsförsäkring håller helt med Susan Hurt och har den 26 oktober 2010 beviljat henne ersättning för ekonomisk invaliditet.

Flera läkare har försökt att rehabilitera Susan Hurt och de har även bedömt sambandet mellan besvären och trafikolyckan. Av flertalet invaliditetsintyg framgår att läkarna ansett att Susan Hurts besvär är kopplat till trafikolyckan, bl.a. har Sten Jansa, som numera är avliden, i ett intyg av den 15 juni 1995 konstaterat att Susan Hurt lider av "ett bestående smärttillstånd" och att "Sambandet mellan detta tillstånd, som betingar en medicinsk invaliditetsgrad som inte underskrider 10 % och skador orsakade vid olyckan är uppenbart".

Inkomstförlust

Åren 1995 till 1999 studerade Susan Hurt internationell marknadsföring vilket hon skulle ha gjort trafikolyckan förutan. Hon hade därför ingen inkomstförlust under dessa år.

Susan Hurt baserar sitt förstahandsyrkande på vad hon skulle ha tjänat om hon hade arbetat heltid på ROCE Partners. Susan Hurt hade nackskadan förutan erbjudits en heltidsanställning varför hennes deltidslön har multiplicerats med två för att få fram en ungefärlig årslön som heltidsanställd. Hennes avtalade lön uppgick senast till 490 560 kr per år motsvarande en heltidsanställning, vilket har intygats av arbetsgivaren.

Andrahandsyrkandet baseras på förutsättningen att hon utan skadan skulle ha fortsatt att arbeta halvtid på ROCE Partners.

Tredjehandsyrkandet baseras på vad Susan Hurt skulle ha tjänat om hon hade arbetat heltid på AB W Eriksson. Susan Hurt tjänade 21 000 kr per månad i arbetet där vid heltidsanställning, vilket har vitsordats av Folksam. Fjärdehandsyrkandet utgår från att hon skulle ha arbetat halvtid på AB W Eriksson.

Avdrag har gjorts för Susan Hurts faktiska inkomster.

Yrkandena beträffande framtida inkomstförlust eller preliminär livränta baseras på den framräknade inkomstförlusten för 2011.

Av tillgänglig statistik från Civilekonomerna framgår att Susan Hurts yrkanden inte är höga i förhållande till hennes yrkesgrupp och ålder.

För det fall rätt till inkomstförlust skulle anses föreligga kommer Susan Hurt att tillsammans med Folksam göra en frivillig uträkning beträffande förlusten av pension.

Kostnader

Beloppet kostnader avser endast den årliga kostnaden för högkostnadsskydd för sjukvård (900 kr) och läkemedel (1 800 kr), dvs. totalt 2 700 kr per år. Folksam har inte ersatt Susan Hurts kostnader i denna del för åren 2002-2009. Susan Hurt har haft dessa kostnader och de har varit föranledda av skadan från trafikolyckan, vilket är uppenbart utifrån det medicinska underlaget i målet. Folksam ska därför åläggas att till Susan Hurt betala 21 600 kr för retroaktiv ersättning samt framgent ersätta beloppet 2 700 kr per år fram till 65 års ålder, vilket med en kapitaliseringsfaktor uppgår till 38 777 kr. Totalt yrkas därmed ersättning för kostnader med 60 377 kr.

Anspänningar i arbetet

När det gäller yrkad ersättning för anspänningar i arbetet finns olika nivåer för sådan ersättning såsom framgår av Trafikskadenämndens tabeller. Susan Hurts dagliga anspänningar är måttliga till kraftiga och uppskattas därför motsvara 7 000 kr per år, vilket är en nivå mellan nivå III (5 900 kr per år) och nivå IV (9 700 kr per år). Att Susan Hurts anspänningar motsvarar sådan nivå visas tydligt av de ingivna invaliditetsintygen, färdtjänstintyget och de utförliga journalerna från Smärtklinikens journaler. Ersättningen utgår med hälften om man arbetar halvtid och beräknat på halva årsbeloppet (3 500 kr) blir det således retroaktivt 35 000 kr avseende de studie- och yrkesaktiva åren 1995-2005.

Folksam har sammanfattningsvis anfört följande.

Sambandsfrågan

Folksam vitsordar att Susan Hurt var med om en olycka och att Folksam försäkrat fordonet som hon färdades i samt att hon är berättigad till ersättning från Folksam för sådana skador som hon ådragit sig i olyckan. Ersättningen bestäms enligt 5 kap 1 § skadeståndslagen.

Det är känt att smärtan efter ett trauma är som mest intensiv inom några timmar eller dagar efter ett trauma och att smärtan därefter avtar. Ytterligare besvär efter ett trauma förväntas alltid vara av lägre intensitet än initialt.

Av ett utlåtande från Rättsliga rådet ställt till Länsrätten i Göteborg framgår att en viktig informationskälla avseende diagnosen WAD är bl.a. det material ”som dokumenterar besvär och förlopp i direkt och nära anslutning till skadehändelse. I försäkringsmedicinska sammanhang ses alltför ofta att läkare eller sjukgymnast eller t o m psykolog lång tid, kanske årtal efter en skadehändelse ”tycker” att aktuella besvär överensstämmer med WAD, finner att patienten varit inblandad i ett

trafikolycksfall, och ställer WAD-diagnosen som därefter okritiskt anammas av sjukvården, FK, etc.”

Av Whiplashkommissionens slutrapport framgår bl.a. att orsaken till whiplashrelaterade besvär inte kan ”avgöras bara genom att studera symtomen”.

Journalanteckningar från Peter Bergman vid Smärtkliniken Kronan av den 16 januari 1995 visar att Susan Hurt mellan 14-20 års ålder hade problem med anorexi och bulimi samt att hon hade underlivsbesvär. Det framgår att de senare besvären blev en ”fixering” för Susan Hurt.

Den aktuella olyckan inträffade tidigt på morgonen. Susan Hurt sa vid samtal till polisen att hon inte hade drabbats av personskada, vilket framgår av polisrapporten. Hon uppsökte läkare då det ömmade i nacken men hon hade full rörlighet i nacken och ingen röntgen gjordes. Endast en mycket lätt ömhet över kotorna fanns. Av journalanteckning från läkarbesök den 26 februari 1994 framgår att Susan Hurt varit symptomfri i två veckor. På begäran togs en röntgen och ett preliminärt lugnande besked gavs.

Av anteckning från läkarbesök den 26 maj 1994 framgår att läkaren ”tycker att hon skall sjukskrivas på halvtid och får det fram t o m den 19.6.”. Någon sjukskrivning inträffade inte i nära anslutning till olyckan utan först i maj/juni 1994, mer än tre månader efter olyckan.

Det kan konstateras att Susan Hurts nackbesvär försvann under hennes semester i Grekland sommaren 1994. En magnetröntgen i augusti 1994 var helt utan anmärkning. Under hösten 1994 fluktuerade besvären och ytterligare besvär tillkom från rygg och knä.

Susan Hurt påbörjade senare antidepressiv medicinering. Hon var inte sjukskriven under tiden hon studerade. I december 1998 sökte hon hjälp för problem med

koncentrationen, inlärning och minne. Studierna hade då gått sämre. Hennes smärtbesvär har senare försämrats. I oktober 2005 talades det om en akutisering av besvären och Susan Hurt har senare fått behov av färdtjänst.

Folksam har låtit flera läkare bedöma sambandsfrågan och olika bedömningar har gjorts. Folksam har utgett förskott på ideell ersättning i avvaktan på frågans prövning i Trafikskadenämnden. Att Folksam har utgett ersättning innebär inte att bolaget tagit någon slutlig ställning i frågan. Ärendet har prövats i Trafikskadenämnden, vilket skedde först 2009. Susan Hurt gjorde gällande att hon hade fått nackbesvär och kognitiva besvär samt att den medicinska invaliditeten uppgick till 39 procent samt därutöver ländryggs- och knäbesvär. Folksam inhämtade inför prövningen yttrande från ortopedern Tobias Wirén som bedömde att det inte är klart mer sannolikt att samband förelåg. Trafikskadenämnden tog in en bedömning från professorn i ortopedi, Olle Nilsson. Denne ansåg i sitt yttrande att det är klart mer sannolikt att den besvärsbild och den arbetsförmåga som senare inträffat är skadeorsakade utan de bedöms ha andra orsaker. Trafikskadenämnden gjorde samma bedömning.

Folksams inställning till frågan om inkomstförlust

Folksam vitsordar att Susan Hurts faktiska inkomster för åren 2000-2009 uppgått till de belopp som hon angett.

Folksam konstaterar att Susan Hurt sade upp sig från sin anställning vid AB W Ericsson på grund av sina besvär. Hon skulle således ha fortsatt sitt arbete där om hon inte haft de besvär som hon menar har orsakats av trafikolyckan. Folksam kan inte vitsorda att Susan Hurt som fullt arbetsförmögen skulle ha påbörjat hel- eller halvtidsarbete vid ROCE Partners. För det fall tingsrätten skulle finna att trafikolyckan givit upphov till bestående besvär och därmed sammanhängande halv eller hel arbetsförmåga, gör Folksam gällande att hennes inkomstförluster ska beräknas utifrån ett antagande om anställning vid AB W Ericsson.

Folksam vitsordar att en sådan anställning skulle ha medfört inkomster i de nivåer som Susan Hurt angett. Detta medför att för det fall tingsrätten skulle finna att Susan Hurts halva arbetsförmåga är orsakad av trafikolyckan vitsordas att hon har rätt till ersättning för inkomstförlust med sammanlagt 78 173 kr för åren 2000 – 2009. För det fall tingsrätten skulle finna att hela Susan Hurts arbetsförmåga har orsakats av trafikolyckan, vitsordas att hon har rätt till ersättning med sammanlagt 156 346 kr för åren 2000-2009.

År 2010 och därefter

Susan Hurts inkomst i form av sjukersättning och arbetsskadelivränta som hon uppbär från och med februari 2010 motsvarar inte vad hon skulle ha erhållit om Försäkringskassan beslutat om hel sjukersättning och arbetsskadelivränta. Istället indikerar beloppen att Försäkringskassan som mest godtagit 50 procent arbetsförmåga. Sålunda är Susan Hurt enligt Försäkringskassans bedömning sannolikt inte arbetsför till mer än 50 procent.

Om tingsrätten skulle finna att Susan Hurt är arbetsförmögen till 50 procent och att denna arbetsförmåga i sin helhet är orsakad av trafikolyckan vitsordas endast att avdrag ska göras från inkomstunderlaget med hälften av maximal arbetsskadelivränta (som uppgår till 7,5 basbelopp). Sålunda vitsordas följande.

2010

Inkomstunderlag	172 156
½ maximal arbetsskadelivränta (318 000/2)	159 000
Förlust	<u>13 156 kr</u>

2011

Inkomstunderlag	177 320
½ maximal arbetsskadelivränta (321 000/2)	160 500
Förlust	<u>16 820 kr</u>

Vidare vitsordas under samma förutsättningar livränta om 16 820 kr per år from 2012 fram till dess Susan Hurt fyller 65 år.

Om tingsrätten istället skulle finna att Susan Hurt är helt arbetsförmögen och att denna arbetsförmåga i sin helhet har orsakats av trafikolyckan vitsordas endast att avdrag ska göras från inkomstunderlaget med maximal arbetsskadelivränta. Sålunda vitsordas följande.

2010

Inkomstunderlag	344 311
Maximal arbetsskadelivränta	318 000
Förlust	<u>26 311 kr</u>

2011

Inkomstunderlag	354 641
Maximal arbetsskadelivränta	321 000
Förlust	<u>33 641 kr</u>

Vidare vitsordas under samma förutsättningar livränta om 33 641 kr per år from 2012 fram till dess Susan Hurt fyller 65 år.

Fråga om ersättning för olägenheter och kostnader

Om tingsrätten skulle finna att Susan Hurts invaliditetsgrad uppgår till 15 procent och att hon har och har haft uppgivna kostnader vitsordas att ersättning ska utgå med yrkat belopp.

UTREDNINGEN

Susan Hurt har hörts under sanningsförsäkran. På hennes begäran har vittnesförhör hållits med smärtläkaren Rolf Nordemar, psykiatern Peter Bergman, neurokirurgen

Lars Wallstedt, hennes tidigare kollega Annmarie Lund, hennes tidigare pojkvän Jonas Améen samt hennes vän Ingela Hansen.

På Folksams begäran har vittnesförhör hållits med ortopedspecialisten Tobias Wirén, professorn i ortopedi Olle Nilsson, professorn i neurologi Sten Fredriksson och psykiatern Anne Veiderma.

Båda parter har åberopat skriftlig bevisning.

DOMSKÄL

Tingsrättens utgångspunkter

Tingsrätten har att i första hand pröva om det föreligger samband mellan trafikolyckan och Susan Hurts nackbesvär. Bevisbördan för sambandsfrågan åvilar Susan Hurt som har att göra *klart mer sannolikt* att nackbesvären har samband med trafikolyckan än att de har någon annan skadeorsak (se NJA 2001 s. 657). Om Susan Hurt har uppfyllt sitt beviskrav gällande sambandsfrågan har tingsrätten att därefter ta ställning till om Susan Hurt gjort *sannolikt* att hon som av en följd av nackbesvären orsakats inkomstförlust med yrkade belopp (se NJA 2007 s. 461).

Sambandsfrågan

I målet har en omfattande medicinsk utredning lagts fram. De läkare som Folksam åberopat har framförallt hänvisat till den traumatiska principen, som innebär att skadebesvär efter ett trauma är som störst under akuttiden efter traumat men att besvären efter hand läks och att de kvarstående besvären ligger kvar på en stabil nivå. Denna princip har dock ifrågasatts av de läkare som Susan Hurt har åberopat som har menat att tilltagande besvär även lång tid efter traumat kan förekomma och som har hänvisat till begreppet central sensitisering. Tingsrätten har uppfattat att samtliga hörda sakkunniga har stort kunnande. Högsta domstolen har uttalat att i fall såsom detta, då

läkarnas bedömningar i frågan om orsakssambandet skiljer sig åt, bör det som princip inte finnas anledning att ge försteg åt den enes eller andres bedömning. Vad som ytterst blir avgörande är vilka skäl som respektive läkare åberopar för sina slutsatser (se NJA 2001 s. 657).

Båda parter och deras åberopade läkare synes överens om de kriterier som ska bedömas vad gäller sambandsfrågan, nämligen hälsotillståndet före olyckan, graden av våld eller trauma vid olyckan, symtomdebut i anslutning till olyckan, kontinuitet i besvären och konkurrerande, eller alternativa, skadeorsaker (jfr RÅ 2010 ref. 36).

Susan Hurts hälsotillstånd före trafikolyckan

Vid tiden för olyckan arbetade Susan Hurt heltid på Globe Hotel som receptionist. Susan Hurt har under förhör under sanningsförsäkran uppgett att hon var frisk vid denna tid. Dessa uppgifter har bekräftats av Susan Hurts dåvarande sambo Jonas Améen. Han har beskrivit att Susan Hurt före olyckan var en levnadsglad, sportig och positiv person. Uppgifter har förekommit om att hon före olyckan hade underlivsbesvär samt att hon lidit av ätstörningar i tonåren. Några uppgifter om att hon skulle ha lidit av nack- eller ryggbesvär finns dock inte. Enligt tingsrättens mening finns det såvitt framkommit av Susan Hurts sjukdomshistoria inte anledning att utgå från annat än att Susan Hurt vid tiden för olyckan hade full arbetsförmåga och att hon inte led av några nackbesvär.

Traumat vid olyckan

Av utredningen har framkommit att trafikolyckan skedde när Susan Hurt färdades till arbetet i en Honda Civic av äldre modell. Hon körde av Essingeleden och var på väg nerför en backe då hon krockade med en stillastående polisbil som spärrade av vägen. Väglaget var isigt och av den åberopade skadeanmälan framgår att Susan Hurt uppskattat sin hastighet till 50-60 km/tim när hon upptäckte polisbilen endast 30 meter bort. Fronten på Susan Hurts bil fick omfattande skador och bilen behövde bärgas.

Visserligen var det fråga om en frontalkrock och inte en påkörning bakifrån som mer frekvent anses ge upphov till whiplashskador. Det står dock klart att energimängden vid olyckan var adekvat för att framkalla allvarliga nackbesvär. Med hänsyn tagen härtill och då det är utrett att det varit fråga om ett hastigt förlopp, att krocken skedde i förhållandevis hög hastighet i en nedförsbacke i isigt väglag samt att Susan Hurts bil var av äldre årsmodell finner tingsrätten visat att graden av våld eller trauma vid olyckan var tillräckligt i sig för att ge upphov till allvarliga nackbesvär. En sådan bedömning har också tidigare gjorts av Folksam som beviljat Susan Hurt invaliditetsersättning.

Symtomdebuten

Det är utrett att Susan Hurt fortsatte till arbetet efter trafikolyckan och att hon senare samma dag uppsökte akutsjukhus. Folksam har framhållit att det i polisrapporten från olyckstillfället har antecknats ej personskada. Susan Hurt har dock i sitt förhör uppgett att hon inte hade någon påverkan över vad som antecknades i denna polisrapport samt att polisen ville köra henne till sjukhus men att det enda hon vid tillfället kände var att hon inte fick komma för sent till jobbet. Senare under dagen kände hon att hon hade ont i nacken och hon tog sig därför till akuten på S:t Görans sjukhus.

I journalen från akutbesöket har antecknats att Susan Hurt ”Fick pisksnärtliknande våld mot nacken” och att det ”Ömmar litegrann i nacken”. Under lokalstatus har antecknats att Susan Hurt beträffande nacken hade ”full, fri rörlighet i samtliga plan”. Av journalen framgår vidare att läkaren gjorde bedömningen att det möjligen var fråga om en whiplashskada men att det inte fanns behov av att ta någon röntgenbild och att patienten skulle återkomma vid behov. Susan Hurt har uppgett att hon minns att hon hade mycket ont i nacken och att hon lade sig tidigt till sängs på olycksdagen. Enligt henne ville smärtan sedan inte ge sig. Av skadeanmälan upprättad den 11 februari 1994, d.v.s. tre dagar efter olyckan, framgår att Susan Hurt då angett att hon hade ont i nacken.

Den 26 februari 1994 besökte Susan Hurt jourmottagningen vid S:t Eriks vårdcentral. I journalen står antecknat att hon skulle ha varit symtomfri sedan olycksdagen men att hon åter hade värk i nacken sedan två dagar. En röntgenundersökning ledde till ett preliminärt lugnande besked. Folksams läkare har lagt mycket stor vikt vid detta fria intervall om dryga två veckor då någon smärta inte ska ha förekommit. Enligt Tobias Wirén, Sten Fredriksson och Olle Nilsson talar ett sådant besvärsförlopp emot ett samband mellan besvären och trafikolyckan. Härvid har de naturligen utgått från att uppgiften om symtomfrihet är korrekt.

Journalanteckningar är naturligtvis ett mycket viktigt underlag för bedömningen av sambandsfrågan men såsom påpekats i praxis kan journalanteckningar också vara behäftade med betydande osäkerhet, bl.a. till följd av att läkaren kan ha missuppfattat eller överbetonat något patienten sagt och att anteckningarna kan ha upprättats med ett visst dröjsmål efter besöket (se NJA 2001 s. 657 och RH 2010:30). Journalanteckningar grundas till stor del på patientens egna uppgifter, vilka kan lämnas utan närmare eftertanke i pressande eller på annat sätt besvärliga situationer. Bevisvärdet av journalanteckningar bör därför bedömas med försiktighet. Psykiatern Peter Bergman har i sitt förhör uttryckt att det inte är rimligt att allt i anteckningarna kan läsas ”som sanning i sten” utan att uppgifterna däri behöver vägas och ibland korrigeras.

Om det aktuella besöket har Susan Hurt berättat att hon uppsökte jourmottagningen på en lördag eftersom hon hade så ont att hon inte orkade stå ut till måndagen. Hon har ingen minnesbild av vad hon exakt berättade för läkaren om sin smärta men hon har mycket svårt att tro att hon skulle ha sagt att hon varit helt symtomfri. Susan Hurt har uppgett att det fanns en period när hon tyckte att smärtan nog var lite bättre men att hon sedan fick mer och mer ont i nacken och att smärtan inte lättade. Enligt henne har nacken aldrig varit helt smärtfri sedan krocken. Med hänsyn till vad som härmed framkommit anser tingsrätten att det finns skäl att ifrågasätta om Susan Hurt faktiskt var symtomfri under drygt två veckor efter krocken.

Enligt Susan Hurt fortsatte hon initialt efter olyckan att arbeta eftersom sjukskrivning inte låg för henne och då hon älskade sitt arbete. Smärtan från nacken påverkade dock arbetet och hon fick höja sitt tangentbord med telefonkataloger eftersom det gjorde ont att titta ner. Hon satte sig också i en stol trots att det var meningen att hon skulle stå upp i receptionen. Hon kunde gå ifrån i pauser in på toaletten och lägga sig ner på golvet för att avlasta nacken. Susan Hurts uppgifter i denna del vinner stöd av vad hennes dåvarande kollega Annmarie Lund berättat.

Susan Hurts uppgifter talar således med styrka för att hennes nackbesvär debuterade i samband med trafikolyckan. Jonas Améen, med vilken hon hade ett förhållande mellan 1993 och 1995, har också uppgett att han minns att hon fick konstant ont i nacken efter olyckan. Han har även berättat att hon försökte komma till rätta med problemet genom att gå till sjukgymnast och att han rekommenderade en naprapat som hon också besökte. Enligt honom levde de efter olyckan hela tiden med nacksmärtan.

Susan Hurt besökte S:t Görans sjukhus den 27 mars 1994 varvid en ny röntgenundersökning gjordes som inte visade någon fraktur. I en journalanteckning från den 26 maj 1994 finns bl.a. antecknat att Susan Hurt efter akutbesöket på olycksdagen ”Blev bättre i nacken men fick ånyo ont...” och att patienten ”haft väldiga problem med smärtor i nacken, gått hos sjukgym och naprapat”. Efter detta besök kom Susan Hurt att bli halvt sjukskriven från den 30 maj 1994 t.o.m. den 3 juli 1994. Det står vidare klart att Susan Hurt vid ett stort antal tillfällen under våren 1994 besökte naprapat och sjukgymnast för att komma till rätta med sina besvär.

Sammantaget anser tingsrätten att utredningen i målet ger övervägande stöd för att nackbesvären debuterade i samband med trafikolyckan. En sådan bedömning har också tidigare gjorts av Folksam.

Kontinuitet av besvären

Som tidigare angetts har Susan Hurt uppgett att hon aldrig varit helt besvärfri sedan olyckan. Smärtan ska emellertid ha varierat beroende på vad hon gjort. Utredningen visar att Susan Hurt fortlöpande under 1994 vårdades på Smärtkliniken Kronan och S:t Eriks vårdcentral samt att hon besökte Åreklirikerna för ortopedisk rehabilitering. Susan Hurt har berättat att anledningen till att hon bytte tjänst på hotellet, från att arbeta i receptionen till att sitta i växeln, var för att få avlastning för sina nackbesvär. Hon var sjukskriven i varierande grad under 1994 för sina nackbesvär. Om studierna, som varade från hösten 1995 till hösten 1999, har Susan Hurt berättat att hon fick lägga upp dessa efter sina förutsättningar och att hon till stor del läste i sängen och endast besökte utvalda föreläsningar. Efter att Susan Hurt återinträdde i arbetslivet år 2000 har hon på nytt sjukskrivits i omgångar för sina nackbesvär. Från den 4 december 2000 var hon halvt sjukskriven från arbetet på ROCE Partners fram till den 9 november 2005 då hon blev helt sjukskriven. Även om Susan Hurts symtombild blivit mer omfattande med tiden finns det, med hänsyn till dokumentationen av hennes besvär under åren sedan olyckan, klart stöd för att hon haft kontinuerliga nackbesvär.

Konkurrerande eller alternativa skadeorsaker

Folksam har förnekat att Susan Hurts nackbesvär har orsakats av trafikolyckan men någon specifik konkurrerande skadeorsak har bolaget inte pekat ut. Folksam har anfört att en okänd orsak i sig är en alternativ förklaring till Susan Hurts besvär och arbetsförmåga och att Susan Hurts besvärsutveckling skulle ha sett ut som den gjort trafikolyckan förutan. Tingsrätten har även att i sin bevisvärdering självant beakta orsaker som är alternativa till Susan Hurts åberopade orsak och som kan ha kommit fram genom bevisningen i målet.

Det kan i detta sammanhang noteras att Tobias Wirén, som åberopats av Folksam, har uttalat att Susan Hurt har ”tidigare besvär och fixering vid kroppsliga symtom, katastrofiering samt en korrelation mellan ökade besvär och psykosocial stress och

arbetsrelaterad problematik". Anne Veiderma, som även hon åberopats av Folksam, har uttalat att "Den bild som framkommer i underlaget med massiva symtom och ett tydligt inslag av somatisering tyder på en grundläggande stresskänslighet, en allmän psykisk vulnerabilitet, en neurotisk personlighetsstruktur och en utveckling av en icke obetydlig sekundär sjukdomsvinst". Anne Veiderma har i sitt förhör betonat att hon inte betvivlar att Susan Hurt har ont men att hon inte kan ge någon direkt förklaring till smärtan.

Som konstaterats ovan finns ingenting som tyder på att Susan Hurt före olyckan led av några nackbesvär. De underlivsbesvär och ätstörningar som framkommit härrör från uppgifter som Susan Hurt i efterhand berättat för sin behandlande läkare, vilket stöds av de uppgifter som Peter Bergman lämnat. Peter Bergman har även uppgett att han inte känner igen den bild av Susan Hurt som Anne Veiderma givit av henne i sitt utlåtande. Susan Hurt har i sitt förhör uppgett att ätstörningarna inte var av någon allvarlig natur utan snarare en form av "tonårsbantning". Hon har även uppgett att hon inte låtit sina underlivsbesvär, som bestod av återkommande svampinfektioner, bekomma henne i det vardagliga livet. De senare uppgifterna stöds av Jonas Améens och Ingela Hansens vittnesmål.

Mot ovanstående bakgrund går det inte att dra några långtgående slutsatser utifrån vad som framkommit om Susan Hurts tidigare ätstörningar och underlivsbesvär. Under alla omständigheter har det inte framkommit tillräckligt stöd för några konkurrerande eller alternativa skadeorsaker som allvarligt försvagar sannolikheten för att Susan Hurts nackbesvär förorsakats av trafikolyckan.

Sambandet mellan trafikolyckan och Susan Hurts nackbesvär

Tingsrätten har ovan konstaterat att Susan Hurt före trafikolyckan hade full arbetsförmåga och då inte led av några nackbesvär samt att traumat vid olyckan i sig var tillräckligt för att ge upphov till allvarliga nackbesvär. Vidare har det funnits en symptomdebut i nära anslutning till olyckan, en kontinuitet i besvären och några

sannolika konkurrerande eller alternativa skadeorsaker har inte framkommit. Mot denna bakgrund framstår det som mycket osannolikt att Susan Hurt alldeles oberoende av olyckan skulle ha utvecklat sådana nackbesvär som föranleder arbetsförmåga. Vid en sammantagen bedömning av vad som framkommit i målet finner tingsrätten att Susan Hurt har förmått göra klart mera sannolikt att hennes nackbesvär har samband med trafikolyckan.

Tingsrätten har härnäst att pröva om trafikolyckan gett upphov till nackbesvär som orsakat hel eller halv arbetsförmåga.

Susan Hurt har anfört att det inte var någon särskild omständighet som skedde i samband med att hon blev helt sjukskriven i november 2005 utan att hennes besvär då helt enkelt blev alltför påtagliga. Folksam har i målet framhållit att det är vanligt att det inte går att fastställa orsaken till att någon lider av nackbesvär och att ett trauma normalt inte är orsaken till sådana besvär. Det står klart att Susan Hurt under olycksåret 1994 förmådde arbeta i varierande omfattning och att hon därefter lyckades utföra studier på högskolenivå, om än med svårigheter. Det står vidare klart att Susan Hurt under en tid om nästan fem år, från december 2000 till november 2005, förmådde arbeta halvtid på ROCE Partners trots sina nackbesvär. Detta förhållande talar för att utökningen av hennes besvär i november 2005 kan ha andra orsaker än vad som kan härledas till trafikolyckan. Vid en samlad bedömning av den presenterade utredningen har Susan Hurt inte förmått göra klart mera sannolikt att nackbesvären från trafikolyckan orsakat mer än halv arbetsförmåga.

Inkomstförlust

Vid den bedömning som tingsrätten nu gjort avseende sambandsfrågan är Folksam skyldigt att ersätta Susan Hurt för hennes inkomstförlust till följd av trafikolyckan. Av 5 kap. 1 § andra stycket skadeståndslagen, som på grund av hänvisning i 9 § trafikskadelagen är tillämplig i målet, ska ersättning för inkomstförlust motsvara skillnaden mellan den inkomst som den skadelidande skulle ha kunnat uppbära, om

hon inte hade skadats, och den inkomst som hon trots skadan har eller borde ha uppnått eller som hon kan beräknas komma att uppnå genom sådant arbete som motsvarar hennes krafter och färdigheter och som rimligen kan begäras med hänsyn till tidigare utbildning och verksamhet, omskolning eller annan liknande åtgärd samt ålder, bosättningsförhållanden och därmed jämförliga omständigheter. Bestämmelserna utgår från att den skadelidande genom skadeståndet ska försättas i samma situation som om skadan inte hade inträffat.

Folksam har invänt att Susan Hurt sade upp sig från sin anställning på AB W Eriksson på grund av sina besvär och att hon således skulle ha fortsatt att arbeta där om hon inte haft de besvär som hon menar har orsakats av trafikolyckan. Det står dock klart att efter sin anställning på AB W Eriksson arbetade Susan Hurt under cirka fem års tid på ROCE Partners med ansvar för marknadsföring och rekrytering. Det går inte att bortse från denna senare bättre betalda anställning. Det är sannolikt att Susan Hurt även trafikolyckan förutan skulle ha skaffat sig en anställning med lön i nivå med hennes inkomst från ROCE Partners. Folksams invändning ska därför lämnas utan avseende.

Samordning

Susan Hurt är således berättigad till ersättning för inkomstförlust beräknat utifrån en halvtidsanställning på ROCE Partners. Att hennes inkomst därifrån uppgått till angivna belopp stöds av den skriftliga bevisningen, däribland intyget från ROCE Partners.

Sättet att beräkna inkomstförlusten är inte ifrågasatt. Vad beträffar åren 2010-2011 har Folksam emellertid invänt mot att avdrag gjorts med Susan Hurts faktiska inkomster. Folksam har gjort gällande att Susan Hurts låga inkomster dessa år indikerar att Försäkringskassan som mest godtagit att Susan Hurt är arbetsför till 50 procent och att avdrag istället bör göras utifrån en beräknad maximal arbetsskadelivränta.

Av 5 kap. 3 § skadeståndslagen följer att vid bestämmande av ersättning för inkomstförlust ska avräknas förmån som den skadelidande med anledning av förlusten

har rätt till. Däribland ingår ersättning i form av arbetsskadelivränta. Samordningen innebär att skadeståndet i princip ska minskas med den andra förmånen till dess värde vid den tidpunkt då skadeståndet fastställs. Av lagtexten följer att samordning ska ske med annan förmån som den skadelidande ”har rätt till”. Om den skadelidande inte utnyttjar en förmån som står till hans förfogande i anledning av skadefallet är lagstiftarens tanke att detta ska gå ut över honom själv. Detta får anses följa av grundsatsen att en skadelidande är skyldig medverka till att skadeföljderna begränsas (prop. 1975:12 s. 163 f).

Susan Hurt har uppgett att hon i dagsläget mottar hel sjukersättning och halv arbetsskadelivränta samt att Försäkringskassan har avslagit hennes ansökan om hel arbetsskadelivränta. Hon har vidare uppgett att Försäkringskassans avslagsbeslut har överklagats men att överklagandet ännu inte prövats. Det är en klar brist i utredningen från Susan Hurts sida att Försäkringskassans beslut och överklagandet av detsamma inte har givits in i målet trots påpekanden från Folksamms sida. Susan Hurt har emellertid under sanningsförsäkran bekräftat dessa uppgifter och tingsrätten har inte funnit anledning att ifrågasätta dessa. Tingsrätten godtar således uppgiften att Susan Hurt ansökt om full arbetsskadelivränta men att hon nekats sådan ersättning. Någon underlåtenhet från Susan Hurts sida att begränsa sin skada kan därmed inte konstateras. Under dessa förhållanden kan det inte komma ifråga att göra avräkning för arbetsskadelivränta med fiktivt belopp såsom Folksam gjort gällande. Istället bör avdrag göras med de faktiska inkomster som Susan Hurt har angett.

Sammanfattningsvis finner således tingsrätten att Susan Hurts andrahandsyrkanden beträffande retroaktiv inkomstförlust och preliminär livränta ska bifallas. Räntan är vitsordad och ska utgå.

Olägenheter och anspänningar i arbetet samt kostnader

Susan Hurt har yrkat ersättning för anspänningar i arbetet med 3 500 kr per år avseende åren 1995-2005. Folksam har vitsordat att yrkad ersättning ska utgå för det fall tingsrätten finner att Susan Hurts invaliditetsgrad kan anses uppgå till 15 procent.

Den yrkade ersättningen motsvarar en nivå mellan nivå III och nivå IV i Trafikskadenämndens tabell avseende beloppsnivå vid anspänning i yrkesarbete. Vid nivå III anges som exempel på nämndens intryck av den skadelidandes arbetssituation att det ska vara fråga om *"Påtagliga besvär vid frekvent förekommande arbetsuppgifter. Den skadade behöver göra täta avbrott för att orka med. Möjligheten att utnyttja fritiden är inskränkt på grund av att denna till en del måste användas för vila. Det är tveksamt om det kan begäras av den skadade att han eller hon arbetar i faktisk omfattning."* Vid nivå IV anges som exempel att *"Handikappet medför uppenbara svårigheter för den skadade att fungera i arbetet. Den skadade utför en prestation som objektivt sett är utöver vad som kan begäras av honom eller henne. Det kan antas att fritiden till stor del används för vila."*

Det finns ett samband mellan invaliditetsgrad och nivå på ersättningen då många med en invaliditetsgrad på mellan 10 och 15 procent normalt beviljas ersättning utifrån nivå II och vid invaliditet runt 18 procent beviljas ofta ersättning utifrån nivå III (se Randquist (red.), Ersättning vid personskada, 2012, s. 223). I detta fall kan det konstateras att läkarna som hörts i målet har gjort olika uppskattningar av Susan Hurts invaliditetsgrad utifrån hennes nackbesvär, exempelvis har Olle Nilsson bedömt att hennes invaliditetsgrad motsvarar åtta procent, Lars Wallstedt har bedömt den till 15 procent och Rolf Nordemar har i sitt förhör angett den till 18 procent. De invaliditetsintyg som Susan Hurt åberopat från Folksams egna sakkunnigläkare visar att dessa tidigare bedömt invaliditeten till mellan 10 och 15 procent.

Med beaktande av vad som framkommit om Susan Hurts besvär i arbetet och studierna under de aktuella åren och vid en sammantagen bedömning av vad läkarna i målet

uttalat om Susan Hurts invaliditetsgrad anser tingsrätten att Susan Hurt får anses skäligen kompenserad för anspänning i arbetet med ersättning motsvarande Trafikskadenämndens nivå III (som alltså uppgår till 5 900 kr årligen). Då Susan Hurt endast arbetat halvtid har ersättning yrkats med ett halvt årsbelopp. Beräknat utifrån nivå III ska därmed Susan Hurts yrkande beträffande anspänningar i arbetet bifallas med 2 950 kr per år, d.v.s. med totalt 29 500 kr.

Vad beträffar yrkad ersättning för kostnader motsvarar dessa kostnaden för högkostnadsskydd för läkemedel och sjukvård. Med hänsyn till vad som är upplyst om Susan Hurts sjuktillstånd alltsedan trafikolyckan och de många vårdbesök som hennes nackbesvär till följd av trafikolyckan föranlett finns det enligt tingsrätten inte anledning att ifrågasätta att Susan Hurt haft de aktuella kostnaderna. Inte heller finns det anledning att ifrågasätta att hon fortsättningsvis kommer att ha motsvarande kostnader. Yrkandet i denna del ska därför bifallas i sin helhet.

Sammantaget ska således Susan Hurts yrkande beträffande olägenheter och anspänningar i arbetet respektive kostnader bifallas med 89 877 kr.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång ska Susan Hurt anses som vinnande part i målet. Susan Hurt har yrkat ersättning med totalt 294 762 kr, varav 259 075 kr avser ombudsarvode inklusive mervärdesskatt motsvarande 159 timmars arbete. Folksam har inte vitsordat omfattningen av ombudets arbete. Tingsrätten finner med hänsyn tagen till tvistens storlek och omfattningen av den förda bevisningen att mängden arbete som nedlagts får anses skäligt. Susan Hurts yrkande för sin rättegångskostnad ska bifallas i sin helhet.

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 3

DOM
2012-06-26

T 10253-10

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 401)

Överklagande ska vara ställt till Svea hovrätt och ges in till tingsrätten senast den 17 juli 2012. Prövningstillstånd krävs.

Karin Moberg

Barbro Ahlbäck

Oscar Englesson

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE - DOM I TVISTEMÅL

Den som vill överklaga tingsrättens dom, eller ett i domen intaget beslut, ska göra detta skriftligen.

Skrivelsen ska skickas eller lämnas till tingsrätten. Överklagandet prövas av den hovrätt som finns angiven i slutet av domen.

Överklagandet ska ha kommit in till tingsrätten **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till tingsrätten och det måste ha kommit in till tingsrätten **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. **Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.**

Samma regler som för part gäller för den som inte är part eller intervenient och som vill överklaga ett **i domen intaget beslut** som angår honom eller henne. I fråga om sådant beslut finns dock inte någon möjlighet till anslutningsöverklagande.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i hovrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Hovrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står tingsrättens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till hovrätten varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av tingsrättens namn samt dag och nummer för domen,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring av tingsrättens dom som klaganden vill få till stånd,
4. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende tingsrättens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
5. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i hovrätten inte lagts fram tidigare, ska klaganden i mål där förlikning om saken är tillåten förklara anledningen till varför omständigheten eller beviset inte åberopats i tingsrätten. Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud. Till överklagandet ska bifogas lika många kopior av skrivelsen som det finns motparter i målet. Har inte klaganden bifogat tillräckligt antal kopior, framställs de kopior som behövs på klagandens bekostnad. Ytterligare upplysningar lämnas av tingsrätten. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen. Om ni tidigare informerats om att förenklad delgivning kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

SVEA HOVRÄTT

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Om Ni vill överklaga hovrättens avgörande ska Ni göra det genom att skriva till Högsta domstolen.

Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till hovrätten. Det ska ha kommit in till hovrätten senast den dag som anges i slutet av det överklagade avgörandet.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledningen av rättstillämpningen (prejudikatskäl) att överklagandet prövas av Högsta domstolen, eller
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (hovrättens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som yrkas,
4. varför avgörandet ska ändras,
5. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas,
6. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om Ni tidigare informerats om att Ni kan komma att delges handlingar i målet/ärendet genom förenklad delgivning, kan förenklad delgivning med Er komma att användas också hos Högsta domstolen om någon överklagar avgörandet dit.